

Maija Kalliomäki

Dos, erikoislääkäri
Pirha, Tays, anestesiatoiminta
Paatoimittaja@say.fi

Haastattelussa Teijo Saari

Teijo Saari on toiminut jo jonkin aikaa Turun yliopiston anestesiologian ja tehohoidon professorina. Finnanest haastatteli häntä.

Haluatko valottaa professorisi alkuvuosia? Milloin sinut valittiin ja minkälaisella visiolla lähdit professuuriin?

Alku oli kaoottinen, ja menetykset kuvaavat parhaiten niitä vuosia, jolloin otin ensimmäisiä askeleita professoripolulla. Minulla ei ollut oikeastaan kunnan post doc -vaihetta palattuani Suomeen erinomaisesti onnistuneelta Saksan reissulta. Turku jäi ilman oppituuksia lähes heti palattuani syksyllä 2013, minkä jälkeen professuuria täytettiin useamman vuoden ajan. Kun lopulta saimme professorin Turkuun, emme valitettavasti saaneet nauttia tilanteesta pitkään.

Oppiaine oli jatkuvasti tilanteessa, jossa meillä ei ollut oppituuksia haltijaa. Resurssit eivät riittäneet, eikä meillä olisi ollut selkeää varmuutta siitä, miten asiat tulevat etenemään. Kriisijohtamisen opit tulivat tutuksi. Kun laitossjohtaja sai viimein tenure track -polkun auki, alkoi suunnistaminen epämääräisesti määriteltyjen meritoitumisvaatimusten paineessa. Koulutustautuminen ja hallintotehtävät söivät kalenterista aikaa siinä määrin, ettei ulkomailla opittuja asioita voinut laittaa siinä määrin testiin, kuin olisi

halunnut. Visiot kariutuivat ja tutkimustyötä olen kaivannut; jälkikäteen arvioituna sitä yritti lähinnä selvittää.

Kaiken tämän jälkeen korona-aika oli professuurini kannalta siunaus, sillä kaiken ylimääräisen loppuminen antoi viimein tilaa viimeistellä tenure track -polku valmiiksi. Muuten aika oli tietysti kaikella tavalla ikävää ja haastavaa, vaikka tilanne Suomessa ei koskaan äitynytkään kriittiseksi.

Mikä on oman tutkimuksesi punainen lanka? Entäpä merkittävien julkaisujen taikka kokonaisuus?

Taustani tutkijana on anestesiologisessa farmakologiassa, ja tein väitöskirjani anestesiassa käytettyjen lääkeaineiden yhteisvaikutuksista antimykkoottien kanssa. Saksan vuosien aikana akuutin kivun tutkimus ja hoito alkoivat kiinnostaa enenevässä määrin, ja tenure track - vuosien aikana tutkimus kohdistui akuutin kivun hoidossa käytettyjen adjuvanttien annostelumuotojen ja annosten tutkimukseen.

Merkittävimpänä julkaisuna pidän post doc -kaudella syntyneitä julkaisuja, varsinkin kahta Anesthesiologyssä julkaistua artikkelia, joissa

selvitimme potilaan ohjaamaa kohdeohjattua hydromorfonin infuusiota (*Patient-controlled Analgesia with Target-controlled Infusion*). Työ on itselleni kahdella tavalla merkittävä. Toisaalta osoitimme, miten TCI:llä käytettävä opioidimäärä jää pienemmäksi, ja mikä tärkeintä, potilaat tulevat kivuttomammiksi nopeammin. Ehkäpä mieleenpainuvinta oli kuitenkin saada työskennellä oikeassa tutkimusryhmässä, jossa äly säkenöi ja työn tekemiselle ja tulosten laadulle asetettiin korkeat tavoitteet. Työ poiki puolen tusinaa laatulehdissä julkaitua artikkelia ja projekti toimi minulle korkeakouluna Good Clinical Practice -tasoisin klinisen lääkeainetutkimuksen oppeihin.

Miten näet tutkimuksen tulevaisuuden Suomessa? Alallamme? Turussa?

En osaa vastata tähän, ainakaan objektiivisesti. Olen idealisti, joka ajattelee, että tiede on pitkälti sattumaa. Siksi vieroksun nykyistä "big is better"-ajattelua siinä katsannossa, että raha tekee onnelliseksi. Olen viljellyt aikanaan kuulemaani tarinaa lukutorian vaiheista, sillä se kuvastaa erin-

omaisesti sitä arvaamattomuutta, joka tieteen tekemiseen ja tiedepolitiikkaan liittyy. Lukuteoria oli koko 1960-luvun hyljeksitty matematiikan haara ja sen harrastajia pidettiin hieman huvittavina nörtteinä. Työ ei koskaan tuottaisi mitään konkreettista. Kunnes tietokoneiden salaus tuli tarpeelliseksi ja lukuteorian tutkimusta sekä sen osajia kaivattiin kaikkialla. Esimerkkejä on muitakin, ja ne alleviivaavat minulle sitä, ettei välttämättä ole viisautta jakaa miljoonia muutamille harvoille kärkihankkeille ja lippulaivoille.

Tieteen diversiteetti uhkaa kadota, rahoitus on keskittynyt. Lehdet ovat täynnä lupauksia uusista innovaatioista ja tuotteista, joita saamme kymmenen, kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Sekö tässä on tarkoituksena: saada oma vartti julkisuudessa katteettomilla lupauksilla? Kaikki ei ole kunnossa, jos tutkimusryhmän saamaa julkista rahoitusta käytetään laboratoriorakennuksen seinään asennettuun ryhmän nimeä kantavaan valomainokseen.

Toisaalta, tiedettä tällä hetkellä hallitseva paradigma vaatii suuria datamassoja ja sofistikoituneita tutkimusmenetelmiä. Kalliita laitteita ja huipputeknologiaa. Ymmärrän siksi tavallaan, miksi tilanne on, mikä on. Samaan aikaan on kuitenkin kiistatonta, että suomalaisella kliinisellä tutkimuksella ei mene hyvin rahoituksen jatkuvasti vähentyessä. Erityisesti, kun puhutaan potilasta lähellä olevista

asioista, hoidon tuloksista ja potilaskokemuksesta. Pelkään, mutten toivo, että Suomesta tulee osa itäblokkia, jossa oma tutkimus on muutamien tutkimuslaitosten hallussa, ja muut katselevat ihastuneina länteen, josta tulee kaikkea uutta ja innovatiivista.

Turkulainen anesthesiologinen tutkimus näyttäytyy edeltävän pessimismini jälkeen mukavan valoisalta.

Äly säkenöi ja työn tekemiselle asetettiin korkeat tavoitteet.

Dosentti Harry Scheininin hienot tajuisuuden rakenteisiin liittyvät tutkimukset ovat osoittaneet meille, mikä on mahdollista, ja me muut seuraamme perässä. Professori Timo Laition xenon-tutkimuksen kliininen vaihe lähtee vihdoin käyntiin erinäisten

Covidiin liittyneiden haasteiden jälkeen. Edellä mainittujen lisäksi tutkimusta tehdään oppiaineessa monella saralla, josta esimerkkinä apulaisopettaja Miretta Tommilan ansiokas elvytyksen strategiaan liittyvä tutkimus. Meillä on yhteensä yhdeksän päättökijaa ja väitöskirjaprojekteja noin 30. Olen tilanteeseen hyvin tyytyväinen.

Mikä on professorin merkitys sairaalassa, yliopistolla ja yhteiskunnassa? Miten toteutat tätä omalta osaltasi?

Hyvä kysymys. Professori (emeritus) Arvi Yli-Hankala totesi minulle tenure trackini alkuvaiheessa professorin olevan henkilö, joka saa sanoa ääneen ne asiat, joita muut eivät halua. Arvostan tätä näkemystä. Potilasnäkökulman esiin tuomista, tieteellisyyden vaatimista ja opiskelijoiden oikeuksien vaalimista. Sairaalassa professorin tehtäväksi on jäänyt edellä mainittujen näkökulmien viljely tutkimuksen ohella. Haluan tässä yhteydessä erityisesti kiittää niitä lukuisia kollegoja, jotka vailla tutkimukseen allokoitua aikaa haluavat tehdä kliinistä tutkimusta. Heidän panoksensa on elintärkeä kliinisen tutkimuksen onnistumiselle, ja toivoisin että tulevat esimiehet ymmärtäisivät tämän - tutkimuksen merkityksen yliopistosairaalalle.

Yliopistolla professuuria on devalvoitu kovasti, ja vaikka oppituolin haltijan tehtävät ovat hyvin pitkälti >>

samoja kuin aikaisemmin, lankeaa professorille yliopistoyhteisössä lähinnä kuulijan rooli. Hallinto on keskitetty rehtorille ja osin dekanaatille; päätökset tehdään siellä. Nähdäkseni kaikki tämä on seurausta flirttailusta liike-elämän kanssa, sillä rahasta on kaikkialla puute. Talouteen liittyvä päätöksenteko halutaan keskittää – sama ilmiö on nähtävissä uusilla hyvinvointialueilla.

Poliitikkoja ei tiede juurikaan kiinnosta. Kuitenkin näen positiivisen, että opiskelijat arvostavat edelleen tutkittuun tietoon perustuvaa opetusta ja opettaminen onkin tämän tehtävän parasta sisältöä tutkimuksen ohella. Samoin suuri yleisö. Yleisöluennot kiinnostavat, ja ihmiset haluavat sittenkin tutkittuun tietoon perustuvia toimenpiteitä ja päätöksiä. Näen professorille edelleenkin paikan yhteiskunnassa keskustelijana, mutta ymmärrän hyvin, miksi moni on vihapuheen ja someraivon pelossa hiljaa.

Omalta osaltani toteutan tätä arvostamalla opiskelijoita, tekemällä työni hyvin. Tieteessä toivon, että idealismini ei karise, vaan jaksan pitää tieteen tekemistä tulevaisuudensakin arvona sinänsä. Toistaiseksi niin on ollut, vaikka ajat tätä näkemystä koettelevat. Tässä yhteydessä pitää mainita minua erikoistumiseni alussa erinomaisesti koulunut porilainen kollega, joka totesi: ”Kyllä sinä nelikympisenä olet kyynistynyt”. Hyvä Merja, en vielä toistaiseksi ole.

Samoin näen, että äskettäin edesmenneen professori Matti Klingenin motoksi lausuttu ”edes rivi päivässä” on olennainen osa professorin työtä. Nyt kun kaikenlainen hallintohumppa on osaltani asettunut järjellisiin

uomiin, on ajatuksissa alkaa kirjoittaa enemmän.

Lääketieteen perusopetuksen tämänhetkiset ongelmat ja kohdat? Visiosi tämän suhteen?

Pidän jonkinasteisena ongelmana perusopetuksen jatkuvaa laihduttamista. On jotenkin käsittämätöntä, että alati monimutkaistuvassa maailmassa meillä vaaditaan korkeimpaan

Professorin saa sanoa ääneen ne asiat, joita muut eivät halua.

akateemiseen perustutkintoon koko ajan vähemmän tiedollista ja taidollista osaamista. Olen usein miettinyt, miten muualta maailmasta voi tulla niin fiksua porukkaa; kouluista, joissa kaikki tehdään suomalaisen näemyksen mukaan väärin. Selvää on, että lisensiaattitutkinto on nykyään vain lisenssi mennä oppimaan lisää. Erikoislääkärikoulutuksesta on tullut vaihe, jossa lääkäriksi tullaan.

Perusopetuksen kohokohtia ovat aina vaan hetket, jolloin näkee nuoren ihmisen alkavan ajatella. Kun pääsee toistuvasti todistamaan hetkiä, jolloin uteliaisuus pistää tulevan lääkärin kysymään ja älyn säkenöimään, voi olla vain tyytyväinen osaansa.

Erikoistumiskoulutus on murroksessa. Mitä hyvää ja minkälaisia haasteita näet tähän liittyen?

Minusta erikoistumiskoulutuksella menee hyvin. Uudistus oli ilman muuta tarpeen, nyt meillä on koulutuksessa struktuuri, vaatimustasot – ja mikä tärkeintä, evaluaatio. Ei tässä ole muuta haastetta kuin saada viimeinenkin jääräpää tajuamaan, että ”heitetään se veteen ja katsotaan osaako uida” -paradigman pitää jäädä menneisyyteen.

Mikä on seuraavan viiden vuoden tavoitteesi pähkinänkuoressa?

Tehdä tutkimusta ja saada opettaa uteliaita.

Haluatko jakaa lukijoillemme jonkin mieleenpanuvan tapahtuman urasi varrelta tai valottaa viisaan vinkkejä virkistäytymiseen?

Viisas on sanonut jokaisen päivän olevan seikkailun, allekirjoitan sen. Meni turhan pitkään ennen kuin ymmärsin vapaa-ajan merkityksen, ja annoin itselleni luvan luopua työn siunauksellisuutta saarnanneista suomalaisista lauseenparsista. Työ määrittää ihmistä, mutta levätä pitää. Itselläni sielu lepää, kun komppaan ulkosaariston laidalla olevaa Jurmon saarta auringon noususta auringon laskuun ja lasken lintuasemaruutiineja. Vaikka tiedettä se sekin on. ■